

דף מידע

תחום תעסוקת נשים, ילדים ומעונות יום

מודעות נשים לחקיקה בנושא חופשת לידה

רונית הריס-אולשק

ינואר 2015

עמ' 3	פרק 1 - רקע ושאלות המחקר
עמ' 5	פרק 2 - רמת המודעות של נשים לשינויים שחלו בחוק (בדגש על משך חופשת לידה כולל חופשה ללא תשלום וזכאות האב לחופשת לידה)
עמ' 8	פרק 3 - המקורות המרכזיים בהם נעשה שימוש לצורך קבלת מידע בדבר זכאות לחופשת לידה
עמ' 9	פרק 4 - מאפייני הנשים שמכירות את החוק
עמ' 12	נספח - פרק מתודולוגיה

רקע

בשנות ה-50 נחקק חוק עבודת נשים - תשי"ד 1954¹ - ואחד הסעיפים המרכזיים בו מתייחס למשך חופשת הלידה. בחוק נקבעה חופשת לידה של 12 שבועות, בתשלום של 75% משכר האישה קודם ליציאה לחופשת הלידה. נוסף על 12 השבועות בתשלום אפשר החוק לנשים להאריך את חופשת הלידה ללא תשלום עד 9 חודשי עבודה², בהם נשמרת ליולדת הזכות לשוב למקום עבודתה הקודם. בשנת 2010 הוארכה חופשת הלידה בתשלום ל-14 שבועות ונוספה אפשרות להארכת חופשת הלידה ללא תשלום עד 26 שבועות, ללא תלות בוותק של העובדת במקום עבודתה האחרון³.

בנוסף, משנת 1998 החוק מאפשר לבן הזוג של היולדת לחלוק את חופשת הלידה שמעבר לששת השבועות הראשונים, (בן הזוג זכאי לצאת לחופשת לידה בין השבוע ה-7 ל-14). במקרים בהם היולדת איננה יכולה לטפל בתינוק מחמת נכות או מחלה או במידה והילד מצוי בחזקתו הבלעדית של האב, האב זכאי לחופשת הלידה המלאה⁴.

חופשת לידה נועדה לסייע לאימהות לשמר רצף תעסוקתי בשוק העבודה, מגן עליהן מפיטורין בתקופת ההריון ולאחר הלידה ומאפשר לשמר את הסטטוס הכלכלי של המשפחה בתקופה שלאחר הלידה.

הסתנייעות בחוק מחייבת הכרה מלאה של החוק. לעיתים מקומות עבודה אינם מקיימים את החוק ככתבו ולא מיידע את העובדת באפשרויות העומדות בפניה ובפני בן זוגה, וכאשר היולדת ובן זוגה אינם מודעים לזכויותיהם, החוק אינו משיג את מטרתו.

מרבית הנשים 95.4%, ממצות את זכאותן בנוגע לחופשת הלידה בתשלום. נשים שאינן ממצות את זכאותן הינן בעלות מאפיינים חלשים בשוק העבודה: נשים אלה הן בעלות שכר נמוך במיוחד לעומת נשים שקיבלו דמי לידה (2,700 ו-6,800 בהתאמה). כשני שלישי מהן לא עבדו עד יום הלידה ו-45% מהן זכאיות לחופשת לידה חלקית (7 שבועות) בלבד⁵.

רובן המכריע (94%) של הנשים שלא מיצו את זכאותן לא היו מודעות לזכויותיהן. נמצא ששיעור אי המיצוי גבוה יותר בקרב אימהות צעירות, ערביות ועולות שעלו לארץ בעשור האחרון. עיקר אי המיצוי נעוץ בחוסר המודעות לסעיפי החוק השונים⁶.

בשנת 2013 ילדו וקיבלו מענק לידה⁷ 169,711 נשים, 114,383 מתוכן קיבלו גם דמי לידה⁸. נתון זה מלמד ש-67% מהנשים עבדו לפני הלידה לפחות את פרק הזמן המינימלי המצוין בחוק והמוזכר אותן בדמי לידה מביטוח לאומי, יתכן שחלקן אף תכננו את ההריון כך שיספיקו לצבור את פרק הזמן הנדרש.

¹ אתר ביטוח לאומי, רשומות ספר החוקים http://www.nevo.co.il/Law_word/law14/LAW-0160.pdf

² ההארכה תלויה בוותק של העובדת המקום עבודתה.

³ מתוך: מדיניות שילוב עבודה- משפחה: ממצאים מארגונים בינלאומיים, מדינות ומעסיקים. ד"ר מיכל פרנקל, מנהל מחקר וכלכלה, משרד התמ"ת. 2011.

⁴ מתוך: חופשת לידה וחזרה הדרגתית לעבודה- סקירה לקראת יום האישה הבינלאומי. רעות הררי קמר ואסנת פיכטלברג-ברמץ. מנהל מחקר וכלכלה, משרד התמ"ת. 2012.

⁵ מתוך: מיצוי זכויות בדמי לידה, אסתר טולדנו, ביטוח לאומי, מנהל מחקר וכלכלה. 2011.

⁶ שם, אסתר טולדנו, 2011.

משרד הכלכלה מפעיל את תכנית "מעסיקים בשוויון" הפועלת מטעם "החוק לעידוד של שילוב וקידום נשים בעבודה והתאמת מקומות עבודה לנשים, תשס"ח, 2008".

מטרת החוק היא לטפח מודעות ציבורית, לקדם שינוי של התרבות העסקית, לעודד התאמה של מקומות עבודה ושל נהלי העבודה להורות בכלל ולנשים בפרט ולעודד קידום ושילוב נשים במקומות עבודה. וזאת, באמצעות הענקת אותות הכרה ומענקים כספיים על ידי שר הכלכלה למעסיקים שיבלטו בתחום שילובם השוויוני של נשים בפרט, והורים בכלל, בכוח העבודה הארגוני. במסגרת תוכנית זו, מנהל מחקר וכלכלה עורך סדרת מחקרים הבוחנים את השילוב בין חיי העבודה והמשפחה בישראל ובין היתר ערך ב-3-2012 סקר הבוחן את דפוסי השילוב בין חיי העבודה למשפחה בישראל, בקרב אימהות לילדים צעירים. בין שאלות הסקר נשאלו אימהות בנוגע למודעות שלהן לגבי סעיפי החוק השונים: מהו אורך חופשת הלידה בישראל, מהן זכויותיו של האב לגבי חופשת הלידה? האם הן מודעות לשינויים שקרו בחוק בשנים האחרונות? ומהיכן קיבלו את המידע לגבי תנאי הזכאות שלהן לחופשת הלידה? סקירה זו באה לבחון עד כמה נשים מכירות את החוק ואת זכויות העבודה שלהן הקשורות ללידת הילדים.

שאלות המחקר

1. בחינת רמת המודעות של נשים לשינויים שחלו בחוק (בדגש על משך חופשת לידה כולל חופשה ללא תשלום וזכאות האב לחופשת לידה).
2. בחינת המקורות המרכזיים בהם נעשה שימוש לצורך קבלת מידע בדבר זכאות לחופשת לידה (ביטוח לאומי, משרד התמ"ת, מקום העבודה ועוד).
3. בחינת המאפיינים של הנשים שמכירות את החוק.

---

⁷ מענק לידה הינו תשלום המשולם ליולדת עבור השתתפות בהוצאות הראשונות בגין הלידה. מתוך: אתר המוסד לביטוח לאומי, בכתובת - http://www.btl.gov.il/benefits/maternity/maternity_grant/Pages/default.aspx.

⁸ דמי לידה נועדו לפצות יולדת עובדת על אובדן שכרה במהלך חופשת הלידה. מתוך: א.טולידנו ו.סרשטיין (2014) התנהגות התעסוקה של נשים לאחר לידה בעקבות הארכת חופשת הלידה. מנהל המחקר והתכנון, המוסד לביטוח לאומי, מחקרים לדיון.

פרק 2 – רמת המודעות של נשים לשינויים שחלו בחוק (בדגש על משך חופשת לידה כולל חופשה ללא תשלום וזכאות האב לחופשת לידה)

מבין כלל המרואיינות 71.8% מכירות את החוק בנוגע למשך חופשת הלידה של האם, 63.9% מכירות את החוק באופן מלא ו-7.9% מכירות באופן חלקי.

שינוי נוסף ומשמעותי שחל בחוק הינו זכאות האב לקחת חלק בחופשת הלידה של האם. החל משנת 2007 עובד שאשתו ילדה, יכול להחליף את אשתו בחופשת הלידה שנותרה מתום ששת השבועות הראשונים שלאחר יום הלידה, בתנאי שהאם הסכימה בכתב לוותר על חלק מחופשת הלידה. במקרים מיוחדים כאשר האם איננה כשירה לטפל ברך הנולד בשל מחלה או נכות, האב זכאי לחופשת לידה מלאה.

הנשים נשאלו האם האב זכאי לחלוק את חופשת הלידה עם האם על פי החוק בישראל, 50.4% מהנשים מודעות לתוספת בחוק לפיה האב זכאי לחלוק את חופשת הלידה עם האם, ואילו 49.6% אינן מודעות לתוספת הזו.

לוח 1: הכרות החוק

%	סה"כ
100%	
	משך חופשת הלידה על פי החוק לא כדאי לציין שמדובר באם?
71.8%	נשים שיודעות מהו משך חופשת הלידה מהן :
63.9%	נשים שיודעות את החוק באופן מלא ⁹
7.9%	נשים שיודעות את החוק באופן חלקי ¹⁰
28.2%	נשים שאינן יודעות מהו משך חופשת הלידה ¹¹
	זכאות האב לחלוק את חופשת הלידה
50.4%	נשים שמכירות את החוק ¹²
49.6%	נשים שאינן מכירות את החוק

⁹ מכירות את החוק באופן מלא - כל מי שהשיבה בחיוב על 14 שבועות בתשלום ועוד 12 שבועות ללא תשלום, 14 שבועות בתשלום ועד שנה ללא תשלום. כל האפשרויות בהן השיבו בחיוב על אחת או שתיים מההגדרות הללו ובנוסף השיבו בשלילה על השאלות השגויות. (שאלות 159, 158, 156 בנספח)

¹⁰ מכירות באופן חלקי- השיבו בחיוב על 14 שבועות בתשלום ובשלילה על כל שאר השאלות.

¹¹ אינן מכירות את החוק – השיבו בחיוב על ההגדים: 12 שבועות בתשלום, 26 שבועות בתשלום, ענו בחיוב על שילוב של היגדים נכונים ושגויים או שענו שלא יודעות על כל ההגדים. (שאלות 155 ו-157)

¹² מכירה את החוק בנוגע לחופשת לידה של האב- כל מי שענתה בחיוב על שאלה 165 ואו 166 ועל שתי השאלות האחרות בשלילה.

על פי נתוני ביטוח לאומי, 95.4% מיצו את זכאותן מכלל היולדות המועסקות שילדו בין השנים 2005 ל-2010.¹³ ממצאי הסקר של מנהל מחקר וכלכלה מצביעים על כך ש71.8% מהמרואיינות מכירות את החוק הנוכחי לגבי חופשת הלידה. ייתכן שהפער נובע מכך שנשים שאינן בהריון ואינן קרובות למועד הלידה, אין להן צורך בשליטה בפרטי החוק ורק כשהן מתקרבות ללידה הן טורחות ומבררות את פרטי החוק.

החל ממאי 1998 גברים יכולים לקחת חלק בחופשת הלידה של האם, אך בפועל רק 0.2% מהאבות משתתפים באופן חלקי בחופשת הלידה של בנות זוגם.¹⁴ לפני כשנה באוקטובר 2013, אישרה ועדת שרים לענייני חקיקה שאבות יקבלו חופשה של 8 ימים על חשבון המעביד.¹⁵ אבות יוכלו לקבל חופשת לידה של 8 ימים מיד לאחר הלידה ובמקביל לזו של האם: 3 ימי חופשה בתשלום ו-5 ימי מחלה על-חשבון המעסיק.

ממצאי הסקר מלמדים שמחצית מהמרואיינות מכירות את החוק הנוגע לחופשת הלידה של האב. בסקר מיוחד שבוצע עבור עיתון ה"ארץ" בקרב קרוב ל-500 אבות,¹⁶ 60% מהמרואיינים טענו שיש לחלק את הנטל בטיפול במשק הבית ובילדים שווה בשווה בין שני בני הזוג. יחד עם זאת ממצאי הסקר הראו שעדיין עיקר הנטל נופל על כתפי האימהות. 40.9% מהאימהות צמצמו את היקף עבודתן לאחר לידת הילדים לעומת 4.7% בלבד מהאבות. אחוזי השימוש הנמוכים בחופשת לידה של האב יכולים לנבוע ממגוון סיבות:

1. התפיסות המסורתיות הנהוגות בחברה הישראלית של הגבר כמפרנס עיקרי ותפיסת העובד האידיאלי (עובד ללא מחויבויות מחוץ לעבודה, תמיד זמין, משקיע שעות רבות במקום העבודה וכדומה) עלולות לגרום למעסיקים רבים לא לקבל את זכותו של עובד גבר לצאת לחופשת לידה ולנקוט צעדים שעלולים לפגוע בו.

2. חופשת הלידה של האב באה על חשבון חופשת הלידה של האם. חופשת הלידה בתשלום של האם בישראל היא יחסית מאוד קצרה ועומדת על 14 שבועות, תקופה שבקושי מספיקה לאם להתאושש פיזית מהלידה ולהצליח לתפקד בדרישות חיי היומיום בנוסף לטיפול בתינוק. ייתכן שנשים רבות חשות שהן אינן יכולות מבחינה פיזית ומנטלית לשוב למקום העבודה בשלב מוקדם יותר. חיזוק לטענה זו ניתן לראות מכך שנשים הצהירו שלקחו בלידה הראשונה ובשנייה חופשת לידה של 20 שבועות, כלומר הן זקוקות אף ליותר מ-14 שבועות התאוששות לפני החזרה לעבודה.

3. דמי הלידה שביטוח לאומי משלם מגיעים עד לתקרה של 1459.5 ₪ ליום¹⁷, גברים שמשכורתם גבוהה באופן משמעותי משל בנות זוגן, עלולים להפסיד כסף במידה והם יצאו לחופשת לידה, דבר שעלול לפגוע בכלכלת משק הבית.

לאורך השנים חלו שינויים בחוק עבודת נשים. אחת משאלות הסקר הייתה שאלה פתוחה בה התבקשו המרואיינות לדווח האם הן יודעות אילו שינויים הקשורים לחופשת לידה קרו בשנים האחרונות. כ-59% מהנשים לא ידעו שחלו שינויים, ועוד 4.4% יודעות שחלו שינויים אך לא יודעות אילו. כ-22% מהנשים ידעו לציין שחופשת הלידה בתשלום הוארכה מ-12 שבועות ל-14 שבועות ו-6% ידעו לציין את הארכת הלידה

¹³ מתוך: מיצוי זכויות בדמי לידה, אסתר טולדנו, ביטוח לאומי, מנהל מחקר וכלכלה.

¹⁴ אתר נעמ"ת, חופשת לידה הורית: מרעיון תאורטי לביצוע מעשי, מירב פרץ – בכתובת - <http://naamat.org.il/woman.php?cat=217&in=36>.

¹⁵ אבא- צא לחופש: בקרוב חופשת לידה גם לגברים, עמרי נחמיאס, וואלה בכתובת - <http://news.walla.co.il/?w=/9/2689451>.

השרים אישרו: חופשת לידה קצרה לאבות, מורן אזולאי, ynet- קריירה. בכתובת - <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4446083,00.html>

¹⁶ **תסביך אבות**, נעמי דרום, מוסף הארץ, 17.5.2013

¹⁷ מתוך אתר ביטוח לאומי, נכון ל-1.1.2014.

ללא תשלום ל- 26 שבועות. 2.4% בלבד ציינו את התוספת של אפשרות חלוקת חופשת הלידה עם האב. אחוז ניכר מהנשים מכירות את החוק עצמו אך עדיין רובן אינן יודעות מה התהליכים השונים והשינויים שהתרחשו במהלך השנים. סביר להניח שנשים מודעות לזכויותיהן, או בודקות את זכויותיהן בנקודת הזמן שבה הן צריכות להשתמש בהן ופחות ערות לשיח הציבורי ולתהליכים שמתרחשים במהלך השנים.

בשנת 2007, מנהל מחקר וכלכלה ערך סקר שבחן את מידת המודעות והידע של ציבור השכירים אודות שורה של חוקי עבודה, הכוללים, פרט לחוק עבודת נשים את חוק שכר מינימום, חוק שעות עבודה ומנוחה, חוק ההודעה לעובד, החוק למניעת הטרדה מינית והעסקת עובדים זרים. 44% מהנשים אמרו כי הן מכירות את חוק עבודת נשים התשי"ד אולם כאשר נשאלו שאלות ספציפיות על פיטורי נשים בהריון התברר כי רק 30% מהנשים מכירות את החוק ואת הסעיפים הנוגעים לפיטורי נשים בהריון¹⁸. מבין המרואיינים שנשאלו על העסקת עובד זר, 66% יודעים כי העסקת עובד זר ללא היתר היא עברה על החוק¹⁹. אחוז דומה (65.7%) של נשים ציינו כי הן מכירות את החוק למניעת הטרדה מינית²⁰. בהשוואה לממצאים אלו²¹, נראה כי בכל הנוגע לידיעת חוק חופשת הלידה של האם בקרב נשים הוא גבוה (71.8%) ביחס למידת ההכרות של חוקים אחרים. בכל הנוגע לידיעת חוק חופשת הלידה של האב, רק מחצית מהנשים השיבו שמכירות את החוק, שיעור זה מצוי בתווך בין אחוז ההכרות של החוקים השונים שצינתי, הסבר אפשרי הינו שמדובר בחוק חדש יחסית ומעטים משקי הבית שמשתמשים בו.

¹⁸ עבודת נשים בהריון, מיכל אלפסי, מנהל מחקר וכלכלה, משרד הכלכלה, 2008.

¹⁹ מידת היכרות הציבור את החוק להעסקת עובדים זרים ועמדות כלפי תנאי התעסוקה של עובדים זרים, מיכל אלפסי, מנהל מחקר וכלכלה, משרד הכלכלה, 2008.

²⁰ מודעות ציבור השכירות בגילאי 20 - 45 לחוק למניעת הטרדה מינית במקום העבודה, מיכל אלפסי, מנהל מחקר וכלכלה, משרד הכלכלה, 2008.

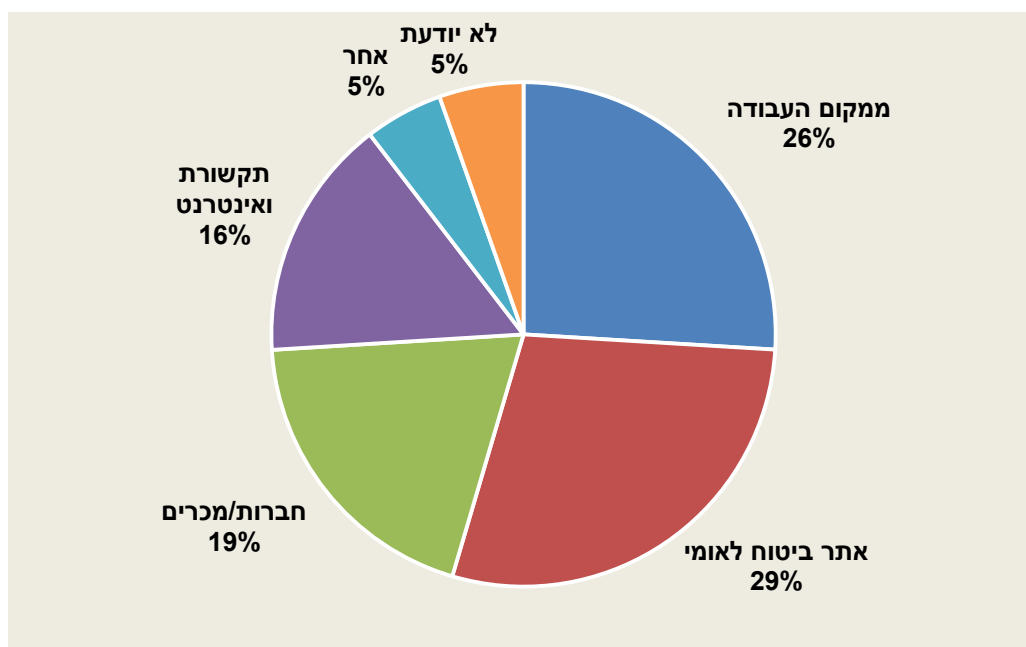
²¹ תחת ההסתייגות שידיעת החוק בכל אחד מהמחקרים השונים, נבחנה תחת הנחות ושאלות אחרות.

פרק 3 – המקורות המרכזיים בהם נעשה שימוש לצורך קבלת מידע בדבר זכאות לחופשת לידה

אתר הביטוח הלאומי מציג באופן ברור את כל המידע שיוולדת זקוקה לו בכדי לדעת מהן זכויותיה מבחינת שיעור דמי הלידה המגיעים לה, תקופת הזכאות, אופן הגשת הבקשה לקבלת דמי לידה, זכויותיו של האב לחופשת לידה וכדומה. יחד עם זאת, ישנן נשים וגברים בקבוצות אוכלוסייה שונות שמחשב ואינטרנט אינם זמינים עבורם. בנוסף לאתר ביטוח לאומי, קיימים אתרים נוספים באינטרנט שמפרטים את זכויותיהן של יולדות ובני זוגן: אתרים של עמותות שעוסקות בזכויות של עובדים, של נשים, אתרים של עורכי דין וכדומה.

- ממצאי הסקר מראים ש-29% מהמרואיינות אכן מקבלות את המידע בדבר חופשת הלידה מאתר ביטוח לאומי ו-16% נוספות ממקורות אחרים באינטרנט ובתקשורת.
- 26% מהמרואיינות ציינו שמקום העבודה היה המקור שלהן לידיעת זכויותיהן בנוגע לחופשת הלידה.
- מבין היהודיות הוותיקות, מקור המידע של מחציתן היה אתרי האינטרנט²², מבין היהודיות העולות 41.1% השתמשו במקור זה ומבין הערביות 36.3% בלבד.
- 44.1% מהערביות קיבלו מידע ממקום עבודתן לעומת 26.2% מהיהודיות הוותיקות ו-22.8% מהיהודיות העולות.
- יותר משליש מהיהודיות העולות קיבלו את המידע על חופשת הלידה ממקורות אחרים שאינם מקום העבודה או אתרי האינטרנט השונים.

תרשים 1: המקור ממנו קיבלה המרואיינת את המידע בדבר זכאותה לחופשת הלידה

²² אתר ביטוח לאומי ואתרי אינטרנט אחרים

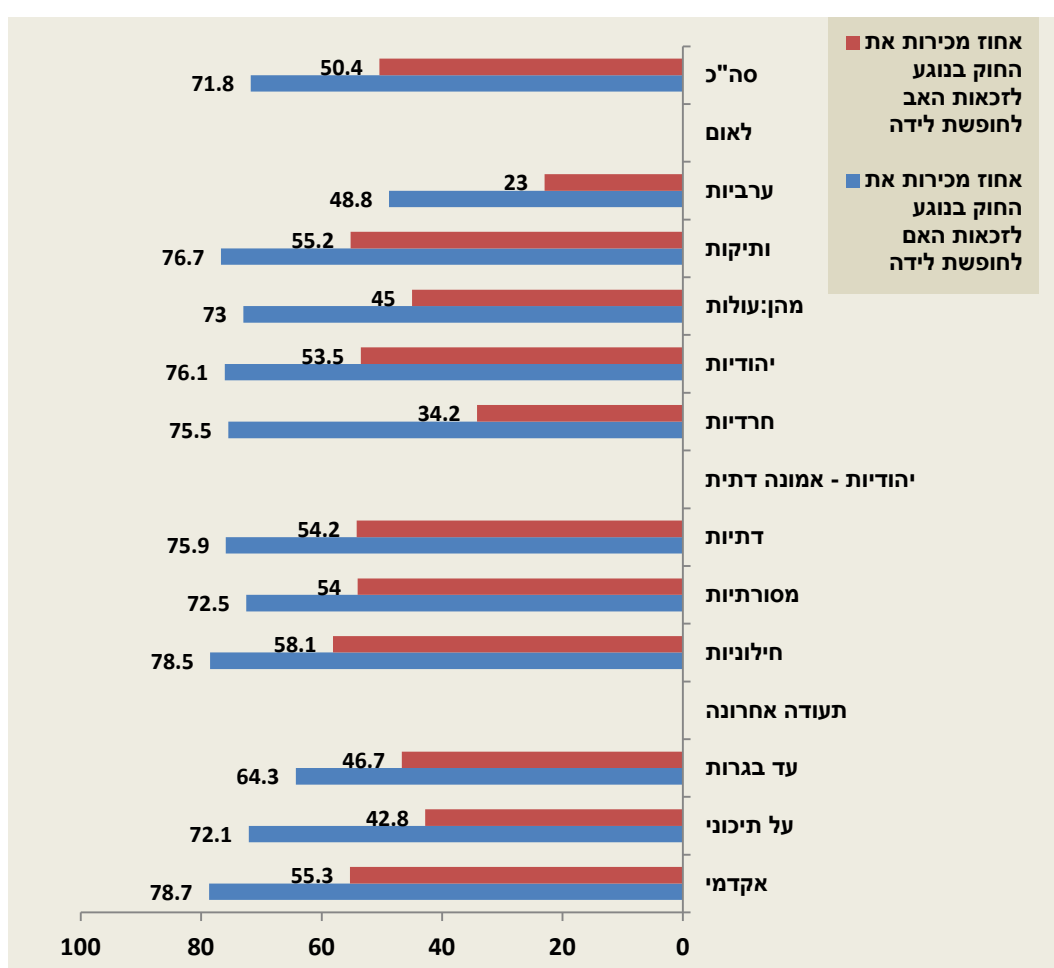
פרק 4 – מאפייני הנשים שמכירות את החוק

בפרק זה אנסה לפלח את אוכלוסיית הנשים על פי מידת הידיעה שלהן על סעיפי החוק המתייחסים לאורך חופשת הלידה וחופשת הלידה של האב.

הכרות החוק בנוגע לזכאות האם/האב לחופשת לידה לפי מאפיינים סוציודמוגרפיים (תרשים 2)

- שיעור הערביות שמכירות את החוק בנוגע לזכאות האם עומד על כ-49% ובכל הנוגע לזכאות האב על 23%, אילו שיעורים נמוכים מאוד ביחס לשיעור היהודיות (76.1%-ו-53.5% בהתאמה).
- בבחינת יהודיות לפי רמות האמונה הדתית השונות, שיעורי ההכרות עם חוק חופשת לידה של האם, גבוהים ונעים בין 72.5% בקרב מסורתיות ל-78.5% בקרב החילוניות. בכל הנוגע להכרות עם חופשת הלידה של האב, ככל שרמת האמונה הדתית הולכת ועולה, רמת ההכרות עם החוק הולכת וקטנה, 58.1% מהחילוניות, 54% מהדתיות והמסורתיות ו-34.2% בלבד מהחרדיות.
- אחוז ההכרות עם חוק חופשת לידה בנוגע לזכאותה של האם, גבוה בקרב נשים בעלות השכלה אקדמית ועומד על קרוב ל-78%, בקרב בעלות השכלה על תיכונית הוא עומד על 72% ומתוך נשים עם השכלה עד בגרות הוא יורד ל-64.3%.

תרשים 2: אחוז הכרות החוק בנוגע לזכאות האם/האב לחופשת לידה לפי מאפיינים סוציו-דמוגרפיים

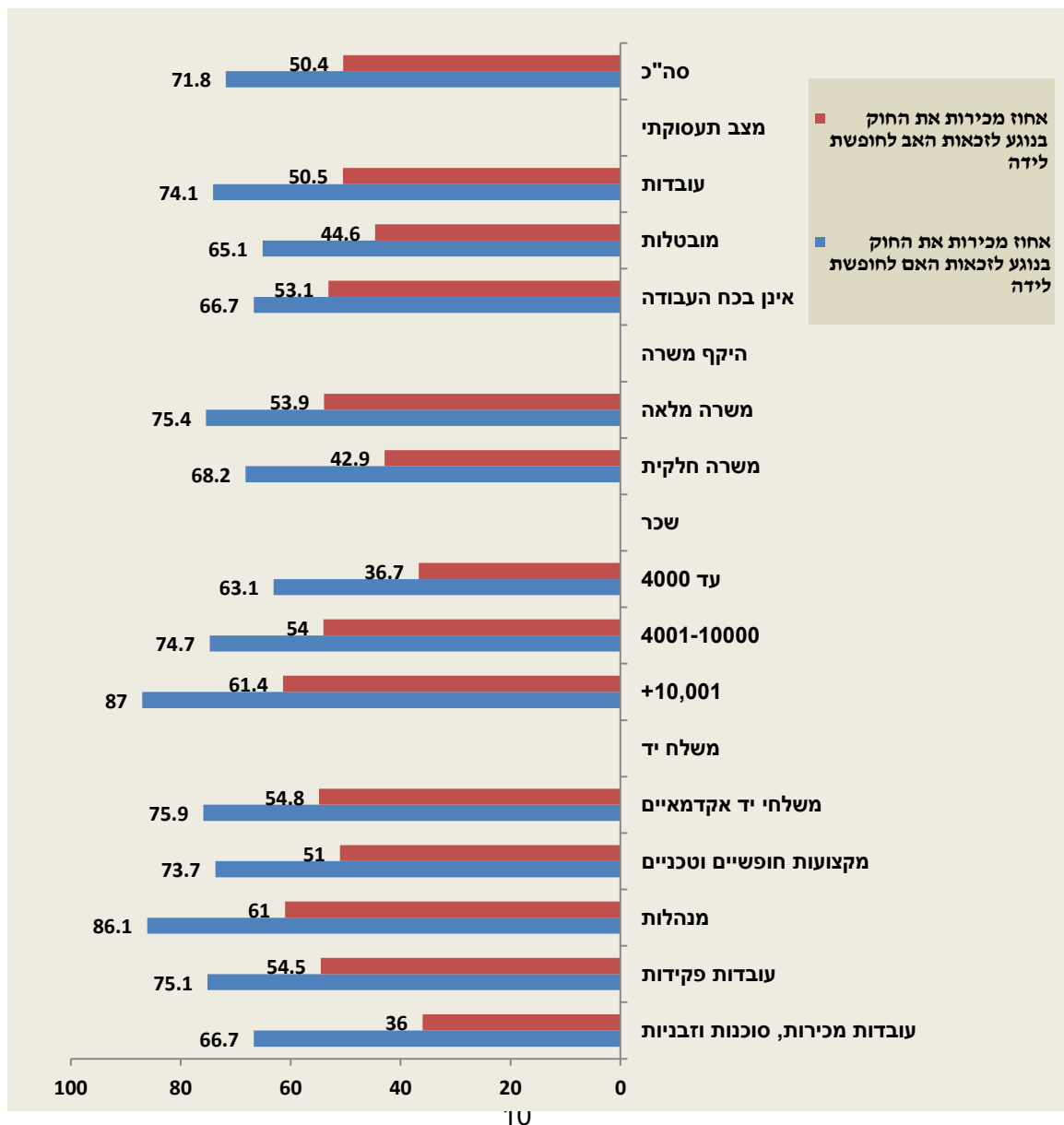

הכרות החוק בנוגע לזכאות האם/האב לחופשת לידה לפי מאפיינים תעסוקתיים וכלכליים

(תרשים 3)

- מבין הנשים המועסקות במשרה מלאה 75.4% מכירות את חוק זכאות האם לחופשת לידה לעומת 68.2% מבין המועסקות במשרה חלקית. פער דומה קיים גם בנוגע למידת ההכרות את חוק זכאות האב לחופשת לידה (53.9% ו-42.9% בהתאמה).
- ככל שרמות השכר של הנשים גבוהות יותר, כך הן גם מכירות יותר את חוק חופשת לידה בנוגע לזכאות האם ובנוגע לזכאות האב. 87% מבין הנשים שההכנסה החודשית שלהן גבוהה מ-10,000 ₪ מכירות את החוק בנוגע לזכאות האם לחופשת לידה ורק 63% כאשר ההכנסה החודשית שלהן נמוכה מ-4,000 ₪ (61.4% ו-36.7% בהתאמה בכל הנוגע להכרות החוק בנוגע לזכאות האב לחופשת לידה).
- 86% מהמנהלות מכירות את חוק חופשת לידה בנוגע לזכאות האם, שיעור ההכרות הנמוך ביותר, כ-67%, נמצא בקרב עובדות מכירות, סוכנות וזבניות. פער זה נשמר גם בנוגע למידת ההכרות עם חוק זכאות האב לחופשת לידה ועמד על 61% ו-36% בהתאמה.

תרשים 3: אחוז הכרות החוק בנוגע לזכאות האם/האב לחופשת לידה לפי מאפייני תעסוקה וכלכלה

לסיכום: הכרות נמוכה יותר עם החוק נמצאה בקרב נשים ערביות, נשים ברמות השכלה והכנסה נמוכות, ובסטטוס תעסוקתי נמוך (עובדות מכירות, סוכנות וזבניות). נתונים אילו הולמים ממצאים שנמצאו במחקר של ביטוח לאומי המצביעים על כך שאימהות צעירות, ערביות ועולות, נשים בעלות שכר נמוך ונשים המועסקות בחלקיות משרה הן בעלות שיעורי המיצוי הנמוכים ביותר²³.

---

²³ מתוך: מיצוי זכויות בדמי לידה (2011), אסתר טולדנו, ביטוח לאומי, מנהל מחקר וכלכלה.

אוכלוסיית היעד - אימהות לילדים הצעירים מגיל 10 שעבדו במהלך 3 השנים האחרונות.

הסקר הנוכחי פנה לנשים שעבדו ב-3 השנים האחרונות ושילדן הבכור קטן מגיל 10, הסיבה היא כדי ללמוד על ההתמודדות של אימהות לילדים צעירים שהן עדיין שייכות למעגל העבודה או שהיו שייכות למעגל העבודה בשנים האחרונות. סינון זה בעצם מוציא את אותן נשים שנשרו במהלך הדרך במידה והן הפסיקו לעבוד לפני שלוש שנים או יותר. כלומר, הסקר מלכתחילה פונה אל אותן נשים שנוטות להישאר בכח העבודה. בנוסף להגבלות אילו הנשים נשאלו על הלידה הראשונה והשנייה בלבד.

א. מדגם - דגימת 996 נשים מרואיינות מתוך מסגרת הדגימה, תוך מתן משקל לפרמטרים הבאים: ותק האם בארץ, גיל האם ומספר ילדים עד גיל 10.

ב. שיטת איסוף נתונים

1. ראיונות טלפוניים - מראיינים התקשרו באופן מקרי למספרי טלפון שונים, הם ביקשו לדבר עם האישה בבית, היא נשאלה האם יש לה ילדים עד גיל 10 והאם עבדה ב-3 השנים האחרונות. במידה והיא השיבה בחיוב על שתי השאלות היא המשיכה בראיון.

2. הראיונות בוצעו על ידי נשים בלבד.

ג. כלי המחקר - לצורך המחקר חובר שאלון שבו נשאלו שאלות בנוגע לשילוב בין חיי המשפחה והעבודה.

ג.1 הנשאים בשאלון, השאלון חולק למספר חלקים:

- א. שאלות סינון לאיתור אוכלוסיית היעד.
- ב. שאלות על גילאי הילדים והמסגרת העיקרית של כל אחד מהילדים.
- ג. שאלות בנוגע לחופשת הלידה לאחר ההריון הראשון והשני וההתנהלות התעסוקתית באותה התקופה.
- ד. שאלות הנוגעות לבקיאיות בחוקים הנהוגים בנוגע לחופשת לידה בישראל
- ה. שאלות בנוגע לסטטוס התעסוקתי ושאלות עבור עצמאיות
- ו. שאלות בנוגע להסדרים הקיימים במקום העבודה הנוכחי (או האחרון) המסייעים בהגברת האיזון בין עבודה למשפחה.
- ז. שאלות בנוגע לעבודה מהבית
- ח. שאלות על המנהל/ת האישי עד כמה משתמש ומעודד הסדרים תומכי משפחה.
- ט. מידת שביעות הרצון מהתפקוד המישורים השונים – בית, עבודה וממידת השילוב.
- י. חלוקת התפקידים במשק הבית ושימוש בסיוע חיצוני.
- יא. מאפיינים תעסוקתיים בעבודה הנוכחית או בעבודה האחרונה
- יב. מידע סוציודמוגרפי.

להלן השאלות עליהן תתבסס הסקירה :

לא יודע / לא ענה	לא	כן	
3	2	1	155. 12 שבועות בתשלום
3	2	1	156. 14 שבועות בתשלום ואפשרות להארכה של 12 שבועות נוספים ללא תשלום
3	2	1	157. 26 שבועות בתשלום
3	2	1	158. 14 שבועות בתשלום
3	2	1	159. 14 שבועות בתשלום והשלמה עד לשנה ללא תשלום

ככל הידוע לך, מהו משך חופשת הלידה על פי החוק בישראל, כולל חופשה ללא תשלום?

160. האם את יודעת על השינויים, שנערכו בחוק בשנים האחרונות?

1. כן

2. לא (עבור לשאלה 216)

161. פרט:

162. מאיפה קבלת את המידע לגבי תנאי זכאותך לחופשת לידה? (הערה למראיין: ניתן לציין שתי

אפשרויות ב"אחר")

1. ממקום העבודה (עבור לשאלה 218)

2. אתר ביטוח לאומי (עבור לשאלה 218)

3. אתר משרד התמ"ת (עבור לשאלה 218)

4. חברות/ מכרים (עבור לשאלה 218)

5. תקשורת (עבור לשאלה 218)

6. אחר

7. לא יודע/ לא רלוונטי (עבור לשאלה 218)

163. פרט:

ככל הידוע לך, האם האב זכאי לחלוק את חופשת הלידה עם האם על פי החוק בישראל?

הערה למראיין: חובה להקריא את כל התשובות!!!!

לא יודעת/ לא רלוונטי	לא	כן	
3	2	1	.164 לא
3	2	1	.165 כן, מעבר לששת השבועות הראשונים הסמוכים ללידה
3	2	1	.166 כן ובתנאים מסויימים ואף רשאי לחופשת לידה מלאה
3	2	1	.167 כן, זכאי לשישה שבועות של חופשה ללא תשלום